

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (פלילי)
דוא"ל: DA-JER-criminal@justice.gov.il

המאשה

- נגד -

1. בנימין נתניהו
2. שאול אלוביץ'
3. איריס אלוביץ'
4. ארנון מוזס

המשיבים

- ובעניין -

היועצת המשפטית לכנסת

באמצעות הלשכה המשפטית של הכנסת
משכן הכנסת, קריית בן גוריון ירושלים, 9195016
טלפון: 02-6408650; פקס: 02-6496801; דוא"ל: arkaot@knesset.gov.il

עמדה מטעם היועצת המשפטית לכנסת

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 6.12.2024, מוגשת בזאת עמדה מטעם היועצת המשפטית לכנסת בעניין תחולת סעיף 8 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן: **חוק החסינות**, או: **החוק**) על עדותו של הנאשם 1 (להלן: **ראש הממשלה**) בהליך שבכותרת.

א. חוק החסינות

1. חוק החסינות קובע הוראות שונות המקנות לחברי הכנסת חסינות מהותית (סעיף 1 לחוק), חסינות דיונית (סעיף 4 לחוק), חסינויות נוספות (כגון חסינות מפני חיפוש, האזנת סתר ומעצר – סעיפים 2, 2א ו-3 לחוק), זכויות המקנות לחברי הכנסת עדיפות בתחומים שונים לשם מילוי תפקידם (כדוגמת חופש התנועה בתחום המדינה, לפי סעיף 9 לחוק) וכן זכויות נוספות הנתונות להם מכוח תפקידם.
2. ביסוד החסינות המהותית, המעוגנת כאמור בסעיף 1 לחוק, עומדת ההגנה על הרשות המחוקקת וחבריה. תכליתה של החסינות המהותית היא לאפשר לחבר הכנסת לבצע את תפקידו כחבר-כנסת ולהבטיח את עצמאותו ואת אי-תלותו ברשויות השלטון. לצורך כך, החסינות המהותית פוגעת במובן מסוים בשלטון החוק ובעקרון השוויון, שלפיו הכול נותנים את הדין על פעולותיהם האסורות.

3. התכלית המונחת ביסוד החסינות הדיונית, המעוגנת בסעיף 4 לחוק ואשר נוגעת לניהול משפט פלילי נגד חבר הכנסת, היא למנוע הטרדה של חבר הכנסת והפרעה לעבודתו כחבר-כנסת על-ידי הרשות המבצעת (ראו: בג"ץ 175/51 חגיז נ' שופט שלום בתל אביב, פ"ד ה 1288 (1951); בג"ץ 1843/93 פנחסי נ' כנסת ישראל, פ"ד מט(1) 661 (1995)). החסינות הדיונית נועדה להתמודד עם החשש כי הרשות המבצעת תיזום הליכים פליליים אשר ישבשו או יסכלו את עבודתו הפרלמנטרית של חבר הכנסת.

4. בנוסחו המקורי של סעיף 4 לחוק, משנת 1951, נקבע כי "חבר הכנסת לא יובא לדין פלילי בשל אשמה על עבירה שנעברה בזמן היותו חבר הכנסת או לפני שהיה לחבר הכנסת, אלא לאחר שניטלה ממנו החסינות לגבי האשמה הנידונה". באותה עת קבע סעיף 4(ב) לחוק כי "חבר הכנסת שניטלה ממנו החסינות לגבי אשמה מסויימת, דינו, לכל הכרוך באותה אשמה, כדין כל אדם".

5. הסדר החסינות הדיונית, הקבוע בסעיף 4(א) לחוק, שונה בחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 33), התשס"ה-2005 (להלן: **תיקון מס' 33**). בהתאם לסעיף 4(א)(3) לחוק החסינות בנוסחו העדכני, חבר הכנסת רשאי, בתוך 30 ימים מיום שהומצא לו כתב האישום, לבקש שהכנסת תקבע כי תעמוד לו חסינות מפני דין פלילי לגבי האשמה שבכתב האישום. בהתאם לסעיף 4(ב) לחוק, היועץ המשפטי לממשלה יהא רשאי להגיש את כתב האישום לבית המשפט באחד מן המקרים הבאים: אם חבר הכנסת לא ביקש חסינות וחלפה התקופה האמורה; אם חבר הכנסת חזר בו מן הבקשה בהודעה בכתב ליושב ראש הכנסת וליושב ראש ועדת הכנסת; אם חבר הכנסת הודיע ליושב ראש הכנסת וליושב ראש ועדת הכנסת בכתב לפני חלוף התקופה האמורה שאין בכוונתו לבקש חסינות; וכן אם הכנסת דחתה את בקשתו של חבר הכנסת לחסינות לפי סעיף 13(א) לחוק, או שוועדת הכנסת החליטה כאמור בסעיף 13(ג) לחוק. תיקון מס' 33 לא שינה את סעיף 4(ב) סיפה לחוק, והוא נותר בנוסחו המקורי.

6. סעיף 8 לחוק, שכותרתו "מועד למתן עדות", הוא חלק מהמארג הכללי של הזכויות שחבר הכנסת זכאי להן מחמת ייחודיות תפקידו. סעיף זה קובע כדלהלן:

"נדרש חבר הכנסת למסור עדות לפני בית משפט, ייקבע המועד לגביית עדותו בהסכמת יושב ראש הכנסת".

7. מהוראת סעיף 4(ב) לחוק – בנוסחו כיום, כמו גם בנוסחו המקורי – עולה לכאורה כי סעיף 8 לחוק אינו חל על חבר כנסת המעיד כנאשם, שכן החלת הסעיף במקרה זה תעניק לו יתרון משמעותי בהליך הפלילי, שאינו מצוי בידי נאשמים אחרים ותיווצר סתירה בין שני הסעיפים – בין הסעיף הקובע שדינו של חבר הכנסת לכל הכרוך באותה אשמה כדין כל אדם, לבין הסעיף המעניק לחבר הכנסת זכות יתר. לעניין זה נעיר כי סעיף 4(ב) לחוק נחקק באותו מועד שבו נחקק סעיף 8 לחוק, והוא עוסק באופן ספציפי יותר בעניינו של חבר הכנסת שהוגש נגדו

כתב אישום. על כן, יש להחיל עליו את "עקרון היסוד שלפיו הוראה ספציפית גוברת על הוראה כללית" (ע"א 7793/19 מדינת ישראל נ' עזבון סאלם (8.5.2022)).

8. כאשר חלה על חבר הכנסת הוראת סעיף 4(ב) לחוק החסינות, חלות עליו, ככל אדם שהוא נאשם, גם הוראות חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: **החסד"פ**). סעיף 126 לחסד"פ קובע כי "באין הוראה אחרת בחוק זה לא יידון אדם בפלילים אלא בפניו", וסעיף 128 לחסד"פ קובע כי "רשאי בית המשפט, בכל שלב של המשפט, לצוות על התייצבות הנאשם". בהתאם להוראות אלה, אין צורך לתאם עם יו"ר הכנסת את התייצבותו של חבר הכנסת שהוא הנאשם במשפטו.

ב. הליכי החקיקה של סעיף 8 לחוק

9. עד כה התייחסנו להוראות החוק באופן כללי והצגנו את ההוראות הרלוונטיות לענייננו. עתה נפנה לדון בהוראת סעיף 8 לחוק, ונפרט תחילה על אודות הליכי חקיקתו.

10. ביום 21.6.1949 החלה ועדת הכנסת בהכנת הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן: **הצעת החוק**). ועדת משנה של ועדת הכנסת – ועדת המשנה לענייני חסינות – גיבשה נוסח מוצע להצעת החוק, ובסעיף 5(א) לנוסח זה הוצע לקבוע כי "נדרש חבר כנסת למסור עדות לפני בית-משפט, ייקבע המועד לגביית עדותו בהסכמתו".

11. בדיונים שקיימה ועדת המשנה, הוצעו נוסחים שונים לסעיף. בדיון ועדת המשנה מיום 21.3.1950 הוצע להכתיר את הסעיף בכותרת "זכות יתר בעדות", ולכתוב בו: "חבר הכנסת המוסר עדות לפני בית המשפט יינה מכל זכות יתר הניתנת בנדון זה לאדם בכוח משרתו". חבר הכנסת ד. בר-רב האי ציין כי לדעתו זכות היתר היחידה שאמורה להינתן לחברי הכנסת היא להעיד בזמן שמתאים לחבר הכנסת. בתום הדיון הוחלט כי הסעיף ינוסח כך:

"(א) חבר הכנסת המוסר עדות לפני בית המשפט ינה מכל זכות יתר הניתנת בנדון זה לאדם אחר בכוח משרתו.
(ב) חבר הכנסת לא יידרש להעיד בדבר שנודע לו עקב מילוי תפקידו".

12. ביום 26.12.1950 החלה ועדת הכנסת לדון בנוסח שהוצע על ידי ועדת המשנה לענייני חסינות, וביום 8.1.1951 דנה ועדת הכנסת בנוסח סעיף זה. בפתח הישיבה, חה"כ י. כסה סבר שיש לסייג את הסעיף באומרו:

"אני רוצה לשאול: נניח שחבר כנסת צריך להעיד במשפט, לא פוליטי, לפי חוק זה הוא יכול למשוך את הדבר 2-3 חודשים כי הניסוח כאן מאפשר לו את הדבר הזה, והרי אין אפשרות לפגוע בחבר הכנסת? לדעתי מוכרח להיות איזה שהוא סייג כי הניסוח כאן בחוק נותן לו את האפשרויות הדמיוניות ביותר שלא להופיע במשפט ודבר זה עלול לחבל במדינה. לכן מוכרח להיות סייג מסוים".

13. חבר הכנסת ד. בר-רב-האי השיב:

"נדמה לי כי פחדו של חבר הכנסת כסה אין לו כל שחר במתן עדות זו שהיא חובה. אולם יש לתאם את זמן גביית העדות כדי לא להפריע לחבר הכנסת למלא את תפקידו. ישנם משפטים שבהם יש צורך לשמוע את עדותו של חבר הכנסת. יפנה בית המשפט לחברי הכנסת יבקש מאצלם רשימת תאריכים במשך שני השבועות הקרובים ויקבע את תאריך המשפט. אם בית המשפט לא יוכל לקבוע תאריך למשפט, הוא יפנה בתלונה ליו"ר הכנסת ויאמר שחבר הכנסת משתמט מעדות זו. אבל אין לחייב את חבר הכנסת לעשות משהו".

14. חבר הכנסת י. בר יהודה ציין: "טבע חברי הכנסת הוא רע מיסודו. ידוע לי שישנם סוגי אנשים שונים, כמו הרבנים הדתיים ושופטים, לגביהם יש לתת את הזמן במתן עדות לבל יפריעו להם בשעת מילוי תפקידם. ייתכן שדין חברי הכנסת הוא כדין אנשים מקטגוריות אלה". חבר הכנסת מ. נורוק ציין כי בכל הפרלמנטים בעולם מקובל לתאם עם חברי הכנסת את מועד עדותם.

15. יו"ר הוועדה י. הררי הציע הסתייגות (שלבסוף התקבלה במליאת הכנסת בהצבעות בקריאה השנייה והשלישית):

"אני הייתי מציע במקום שכתוב: 'בהסכמתו של חבר הכנסת', לכתוב: בהסכמתו של יו"ר הכנסת. אין אני חושב שחבר הכנסת במזיד לא יופיע לבית המשפט. אבל יכולים להיות משפטים פוליטיים שדחייתם עלולה להשפיע על מהלך המשפט, כי יש צורך להרוויח זמן. חבר הכנסת ידחה בכל פעם את תאריך מתן עדותו. עלינו להבטיח שלחברי הכנסת יהיו סידורי זמן מסוימים. נדמה לי כי אצל הרבנים הדתיים והשופטים צריכים לבוא אליהם כדי לגבות את עדותם. אולם אנו צריכים להשתדל לסדר כך את הדברים שלא יהיה צורך לחפש את חברי הכנסת, אלא מתקשרים עם יו"ר הכנסת והוא פונה לחבר הכנסת ומבקש ממנו כמה תאריכים למתן עדותו. כשחבר הכנסת משתמט ומתחמק ממתן תשובה על איזה שהוא תאריך מתקבל על הדעת, אז קובע יו"ר הכנסת תאריך מסוים ואם חבר הכנסת אינו מופיע בתאריך זה- נחשב הדבר כעבירה".

16. חה"כ פ. אילנית סברה שחובת התיאום של מועד העדות היא חלק בלתי נפרד מהחסינות הנתונה לחבר הכנסת, ולכן ביקשה להשאיר את הנוסח כלשונו ולקבוע את התאריך בהסכמתו של חבר הכנסת. היא הציעה להוסיף סעיף הקובע כי אם במשך זמן מסוים לא הגיע חבר הכנסת לבית המשפט – יפנו לנשיאות הכנסת או לוועדת הכנסת כדי לברר את הדבר, והביעה התנגדות לכך שיו"ר הכנסת יקבל את הרשות לקבוע לחבר הכנסת את הזמן למתן עדותו. לדבריה, החסינות 'שייכת' לחבר הכנסת, ולא ליו"ר הכנסת. גם חה"כ מ. ארגוב הציע שהסעיף יישאר כמות שהוא משום ש'יו"ר הכנסת איננו צריך לדעת את זמנם של 120 חברי הכנסת. למשל, הייתי עד לתאונה ורצו לקחת אותי לבית המשפט להעיד, דרשתו שיתאמו אתי את הזמן. יכול להיות שיהיה מישהו יוצא דופן ויבזה את בית הדין במשך

חודשיים אז אני מבין שזה ענין שבחבלה – אפשר לפנות ליו"ר הכנסת. אבל באופן כללי, אני מקווה שלא יקרו מקרים כאלה והחוק צריך להישאר כמו שהוא".

17. חבר הכנסת מ. בן עמי התנגד אף הוא לתיאום עם יו"ר הכנסת, וציין שלחברי הכנסת "יש רצון טוב לשקוד לטובת המדינה ואין מקום לדבר על חבלנים. נשמעה כאן הצעה שיו"ר הכנסת צריך לתאם את זמנם של 120 חברי הכנסת, יוצא אפוא שחברי הכנסת צריכים למסור דין וחשבון ליו"ר הכנסת. אינני חושב שיו"ר הכנסת ישמח לקבל עליו תפקיד זה ולהתחקות על עקבותיהם של חברי הכנסת. לכן עלינו לבדוק את זמננו ולראות באיזה ימים יש באפשרותנו להעיד ואין לסבך את הדברים. אין יו"ר הכנסת יכול לקבוע עבורי את הזמן המתאים לי. למשל הוא יכול לקבוע כי עליי להעיד ביום ו' בירושלים בה בשעה שאני אינני נמצא כלל בירושלים ביום זה. יש להניח כי חברי הכנסת המה אנשים בעלי שיעור קומה ובעלי מוסר מסוים וישתדלו למצוא את הזמן המתאים כדי שיוכלו להעיד בבית המשפט".

18. חה"כ צ. יהודה הציע כי התיאום ייעשה עם חבר הכנסת, אך המועד ייקבע בתוך 20 ימים, שכן "אנו רוצים לחסן את עצמנו, אולם צריך להיות חוק שיכניס גם אותנו לתוך מסגרת מסוימת. ייתכן ובקשר להגבלת הזמן נוכל למצוא זמן מגביל אחר. אולם יש להגביל את תקופת מתן עדותו של חבר הכנסת". חבר הכנסת י. כסה הסכים עמו וציין: "יש וחבר הכנסת יכול להשתמש לרעה בזכות העדיפות שלו וכנגד זה- יש להביא את ענין הגבלת הזמן. כל הגבלה שתהיה מגבילה גם אותי. אני ושב שכל חבר כנסת בגבולות של 20 יום יכול להתאים את עצמו לזמנים של בית המשפט". חה"כ א. רזיאל-נאור הציעה שהמועד יתואם בתוך "פרק זמן המתקבל על הדעת".

19. יו"ר הוועדה שב על הצעתו:

"לדעתי חוק צריך להיות ברור. כאשר יו"ר הכנסת יקבע את המועד למתן עדותו של חבר הכנסת – הוא יעשה זאת בהסכמת חבר הכנסת ואין צורך להיעלב מכך. יו"ר הכנסת איננו המדינה אבל זו אינסטנציה המגינה על חברי הכנסת. יו"ר הכנסת פונה לחבר הכנסת ומודיע לו שנתקבלה עבורו הזמנה להעיד בבית המשפט ומבקש מחבר הכנסת לקבוע לו תאריך מתאים".

20. בהצבעה שנערכה בוועדת הכנסת על נוסח הצעת החוק לקריאה הראשונה הוחלט להותיר את הסעיף כפי שנוסח בהצעת החוק – קרי: שמועד העדות של חבר הכנסת יתואם עם חבר הכנסת.

צילום הצעת החוק לקריאה הראשונה מצורף **כנספח 1**.

צילום העמודים הרלוונטיים מפרוטוקול הדיון בוועדת הכנסת מיום 8.1.1951 מצורף **כנספח 2**.

¹ בנוסח החוק שפורסם ברשומות לא מצוין אזכור לפרסום הצעת החוק ברשומות. נוסח הצעת החוק המצורף הוא זה המופיע במאגר החקיקה הלאומי, מתוך הנספחים לדברי הכנסת.

21. ביום 10.4.1951 אושרה הצעת חוק החסינות במליאת הכנסת בקריאה הראשונה והועברה לוועדת הכנסת לצורך הכנתה לקריאות השנייה והשלישית. לאחר שוועדת הכנסת סיימה לדון בהצעת החוק, נדונה ההצעה ביום 25.6.1951 במליאת הכנסת בקריאה השנייה ובקריאה השלישית.

צילום נוסח הצעת החוק לקריאה השנייה והשלישית יחד עם רשימת ההסתייגויות לנוסח זה, מצורף **כנספת 3**.

22. חה"כ י. הררי הציע לאמץ את הסתייגותו לנוסח הצעת החוק, שלפיה מועד עדותו של חבר הכנסת ייעשה בהסכמת יו"ר הכנסת, מבלי צורך בתיאום עם חבר הכנסת עצמו. חה"כ א. מזור אמר שנוסח הסעיף הנוכחי עלול להביא למצב שבו "משפט יוכל להימשך למעלה משנתיים", ולכן הציע שחבר הכנסת יוכל לדחות את עדותו שלוש פעמים בלבד. חה"כ הררי, שהציע את ההסתייגות, טען ש"לא ייתכן שבתי משפט יתחילו לנהל משא ומתן עם כל חבר הכנסת לחוד, אימתי הוא מוכן לבוא ואימתי אינו מוכן לבוא". כדי למנוע את "המשא ומתן הפרטי בין בית המשפט לבין כל חבר וחבר", הציע כאמור חה"כ הררי שהתיאום ייעשה מול יו"ר הכנסת – "כתובת אחת מוסמכת, שהיא מייצגת את הכנסת". חה"כ בר-רב-האי הציע את עמדת מרבית חברי הוועדה, שלפיה אין מקום לשינוי הנוסח הקיים, והעיר: "מי יכול היה לחשוש שסעיף שארכו שורה וחצי, יגרור אחריו הסתייגויות כה רבות. הסעיף הזה הוא פשוט וברור, וההסתייגויות רק סיבכו אותו. למעשה אפשר היה לוותר על הסעיף הזה בכלל, כי מה שנקבע בו מובן מאליו ולמעשה נוהגים כך". מליאת הכנסת הצביעה על הסתייגותו של חה"כ הררי, והחליטה ברוב דעות לקבלה.

צילום פרוטוקול הדיון במליאת הכנסת מיום 25.6.1951 מצורף **כנספת 4**.

23. בהתאם לכך, נוסחו של סעיף 8 לחוק כפי שאושר בקריאה השלישית, קובע כדלהלן:

8. מועד למתן עדות

נדרש חבר הכנסת למסור עדות לפני בית משפט, ייקבע המועד לגביית עדותו בהסכמת יושב ראש הכנסת".

24. זהו נוסח סעיף 8 לחוק עד ימינו אנו.

25. מהליכי החקיקה נראה שכוונת חברי הכנסת בסעיף 8 לחוק הייתה למצב שבו חבר הכנסת מוזמן למסור עדות חד-פעמית, או לכל היותר למסרה בכמה דיונים בודדים. בנוסף, מכך שהוצע כי תיאום מועד העדות ייעשה מול חבר הכנסת עצמו, וזאת מבלי לציין במפורש כי גם עדותו של חבר כנסת נאשם תתואם עם חבר הכנסת עצמו, עולה לכאורה שסעיף 8 אינו חל על עדותו של נאשם בהליך פלילי. זאת שעה שמסעיף 4(ב) לחוק, אשר נחקק יחד עם סעיף זה, ועוסק באופן ספציפי בעניינו של חבר כנסת נאשם, עולה מסקנה אחרת, כאמור לעיל. מהדיון בוועדה ובמליאה עולה ששינוי הנוסח, והקביעה שלפיה מועד גביית העדות ייקבע בהסכמת יו"ר הכנסת ולא בהסכמת חבר הכנסת עצמו, נעשתה על מנת שבתי המשפט לא

יידרשו "לנהל משא ומתן עם כל חבר הכנסת לחוד", כשחלק מחברי הכנסת ציינו בהקשר זה כי לא ייתכן שבדרך זו יעוכבו הליכי משפט. על כן נראה ששינוי זה אינו משפיע על הפרשנות האמורה.

ג. אזכור סעיף 8 בפסיקת בתי המשפט

26. סעיף 8 לחוק החסינות הוזכר בפסיקה במספר הליכים.
27. בת"צ 54160-07-17 זולטי נ' שמן משאבי נפט וגז (10.6.2020), במסגרת בקשה לאישור תובענה ייצוגית, ביקשו המשיבים לזמן לעדות את ח"כ גבי אשכנזי, וזאת לצורך העדתו על עובדות שהיו ידועות לו מכוח תפקידו כיו"ר דירקטוריון הנתבעת בתקופה הרלוונטית לאותו הליך. המשיבים התנגדו לזימונו בטענה כי זו אינה רלוונטית או אינה נדרשת לטובת אותם הליכים. בית המשפט קבע כי עדותו של ח"כ אשכנזי דרושה ורלוונטית לבקשות לאישור התובענות הייצוגיות, וקבע באשר להוראת סעיף 8 לחוק את הדברים הבאים:

"הוראות סעיף 8 לחוק החסינות אינן עוסקות בשאלת חסינותו של חבר הכנסת, אלא אך בשאלה אם ניתן לזמנו לעדות בפני בית המשפט. לשון הסעיף אינה חוסמת אפשרות זו, אלא מורה כי זימון חבר הכנסת לעדות כאמור תעשה תוך תיאום המועד לגבייתה עם יו"ר הכנסת. אם כן, הוראת סעיף זה איננה פוטרת או מונעת את זימונו של חבר הכנסת למתן עדות בפני בית המשפט, אלא מחייבת את תיאומה של עדות זו עם יו"ר הכנסת. הא ותו לא".

28. באותו עניין, בית המשפט העביר למנהל בתי המשפט את החלטתו לשם הפנייתה ליו"ר הכנסת, על מנת לקבל את הסכמתו לזימונו של ח"כ אשכנזי לעדות בדיון ההוכחות שנקבע קודם לכן ליום 14.10.2020.

29. בת"א (רמ"י) 37977-03-21 שמרון נ' ארצי (26.12.2022) (להלן: **עניין שמרון**), ביקש אחד הצדדים לזמן לעדות את שרת הפנים דאז, ח"כ איילת שקד. השרה שקד הגישה בקשה לבטל את זימונה הן משום שמועד העדות לא תואם עם יו"ר הכנסת, והן בטענה כי עדותה לא תתרום לבירור המחלוקת בין הצדדים. בית המשפט ציין, כי בהחלטתו לאשר את רשימת העדים שהתבקשה, הוא היה ער להוראת סעיף 8 לחוק החסינות, וקבע כך: "יש לפעול מול יו"ר הכנסת לגבי זימון העדים שאמורים להיות מושבעים כחברי הכנסת. תשומת לב ב"כ הצדדים שמועדי ההוכחות נקבעו לימי ראשון בשבוע, ימים שלא אמורה להיות בהם פעילות של חברי הכנסת בכנסת".

30. בפסק הדין **בעניין שמרון** עמד בית המשפט על תכליותיו של סעיף 8 לחוק:

"מדברי חברי הכנסת עולה שיש מספר מטרות להוראה זו, והן:

- (1) למנוע מח"כ לנצל את חסינותו על פי חוק החסינות ולא להתייצב למתן עדות או לדחות מפעם לפעם את מתן עדותו תוך שימוש בחסינותו כח"כ, ובכך להביא לביזיון בית המשפט;
- (2) לתאם עם חה"כ את מתן העדות, על מנת שלא להפריע לעבודתו כחבר כנסת;
- (3) סעיף זה בא להגן על חברי הכנסת, והקביעה שהמועד יתואם עם יו"ר הכנסת באה מנקודת הגנה על חברי הכנסת.
- [אני] סבור שלסעיף זה יש מטרה נוספת והיא שלא לפגוע בעבודת הכנסת וחברי הכנסת בימים בהם קיימת פעילות של הכנסת".
31. בית המשפט ציין כי כאמור, ימי הדיונים בתיק נקבעו לימי ראשון, שבהם אין פעילות של הכנסת, על מנת שלא לפגוע בעבודת הכנסת ובפעילות העדים המכהנים כחברי הכנסת.
32. מהמטרות של סעיף 8 לחוק, כפי שצוינו בהחלטה **בעניין שמרון**, ניתן ללמוד על החשיבות שניתנה לכך שחבר הכנסת יוכל להמשיך בפעילותו הפרלמנטרית גם בעת זימונו לעדות, בכדי לצמצם את הפגיעה בפעילותו הפרלמנטרית שלו-עצמו, ועל מנת שלא לפגוע בעבודת הכנסת. נרחיב על כך להלן.
33. לחבר הכנסת כנבחר ציבור זכויות וחובות פרלמנטריות, ובראשן ההצבעה במליאה, שבה לחבר הכנסת יש קול אחד, והיא מבין זכויותיו וחובותיו הבסיסיות של חבר הכנסת (שאינה מסויגת גם כאשר חבר הכנסת מצוי בניגוד עניינים, ואף אם הורחק משיבות הכנסת על ידי ועדת האתיקה בשל הפרה אתית). על אחת כמה וכמה שזהו מצב הדברים מקום שבו קולו של חבר הכנסת נדרש באופן ייחודי (למשל: בהצעת חוק שנדרש לה רוב של חברי הכנסת, בהצבעה שקולו של חבר הכנסת עשוי להשפיע על תוצאותיה, או בהצבעות חשאיות שבהן אין משמעות לקיזוז בין חברי הכנסת). כך גם ביחס לאירועים שבהם לפי הפרוטוקול מקובל שחברי הכנסת וסגל א' ינכחו (כגון ביקור רשמי של ראש מדינה שהוזמן לנאום לפני הכנסת). הדברים נכונים ביחס לחבר כנסת מן המניין; נכונים ביחס לשר – שפעילותו הפרלמנטרית על פי רוב מצומצמת יותר, אך גם הוא נתון תחת חובות פרלמנטריות מסוימות – אף אם אינו חבר כנסת; ונכונים גם ביחס לראש הממשלה, הנושא בחובות פרלמנטריות מסוימות החורגות מחובותיהם של חברי כנסת אחרים (בהן למשל דיון בהשתתפות ראש הממשלה לפי סעיף 45 לתקנון הכנסת, שבו הן ראש הממשלה והן ראש האופוזיציה נדרשים לנכוח לכל אורכו).
34. במקרה שבו יימצא כי מילוי חובותיו הפרלמנטריות של חבר הכנסת, כאמור לעיל, 'מתנגש' עם מועד עדות, ואם תוגש על ידי באי כוחו בקשה קונקרטיה מתאימה, חזקה על בתי המשפט כי ישקלו זאת במסגרת מכלול השיקולים הרלוונטיים.

ד. הפרקטיקה הנהוגה לעניין סעיף 8

35. לאורך השנים, נערכו פניות ללשכת יושבי ראש הכנסת לקבלת הסכמתם למועדים שנקבעו למתן עדויותיהם של חברי הכנסת בהליכים פליליים ואזרחיים. בהליכים שבהם המדינה

היתה צד להליך, הפנייה נעשתה על ידי הפרקליטות, ואילו כאשר הצדדים להליך היו אזרחים, הפנייה נעשתה על ידי בית המשפט שהיה ער לסעיף 8 לחוק החסינות. במקרים אלה, הסכמת יו"ר הכנסת למועד מתן עדויותיהם של חברי הכנסת ניתנה לאחר פנייה לחברי הכנסת למציאת תאריך ההולם גם את צרכי עבודתם, תוך תיווך בינם לבין הפרקליטות או בית המשפט לצורך קביעת המועד.

36. לעניין זה נוסף כי כפי שנמסר מלשכת יו"ר הכנסת, בהליך שבכותרת העידו חברי כנסת מבלי שהתבקשה הסכמתו של יו"ר הכנסת לתיאום מועד עדותם. ככל שחברי כנסת נוספים יידרשו להעיד בהמשך ההליך, יש לקיים בעניינם את הוראות סעיף 8 לחוק החסינות.

37. מבדיקה שנערכה, לא נמצאה פנייה לקבלת הסכמת יו"ר הכנסת לתיאום מועד עדותו של חבר כנסת שהיה נאשם בהליך פלילי. באחד המקרים שבהם חבר כנסת הועמד לדין – בת"פ (י-ם) 4324/04 **מדינת ישראל נ' חזן** – נדרשה עדותם של חברי כנסת נוספים. באותו עניין, נערכה פנייה ממנהלת מחלקת ערעורים בפרקליטות מחוז ירושלים ליו"ר הכנסת בבקשה לתאם את עדותם של חברי הכנסת שהפרקליטות וחבר הכנסת חזן ביקשו להעיד, אך לא התבקש תיאום עדותו של הנאשם עצמו – חה"כ יחיאל חזן, למרות שמן האמור בהכרעת הדין באותו הליך (מיום 26.4.2006) עולה כי חה"כ חזן העיד בהליך. ממכתבה של מנהלת לשכת יו"ר הכנסת מיום 6.11.2005 עולה שחה"כ חזן היה בקשר עם לשכת יו"ר הכנסת לצורך תיאום עדותם של חברי הכנסת הנוספים. נראה אם כן, כי הן בית המשפט, הן יו"ר הכנסת, הן הנאשם – סברו באותה עת שסעיף 8 לחוק אינו חל על עדותו של נאשם.

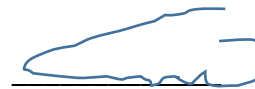
צילום מסמך הבקשה להסכמת יו"ר הכנסת למועד העדות, מסמך אישור התיאום ומסמך תיאום עדותם של העדים הנוספים בת"פ (י-ם) 4324/04 מצורף **כנסת 5**.

38. עולה אפוא, כי הפרקטיקה הנוהגת היא שמועד עדותו של נאשם בהליך פלילי אינו מתואם עם יו"ר הכנסת. עמדת היועצת המשפטית לכנסת היא שפרקטיקה זו עולה בקנה אחד עם פרשנות סעיף 8 לחוק ועם האמור בסעיף 4(ב) לחוק, כמפורט לעיל.

היום, יום ראשון ז' בכסלו התשפ"ה (8.12.2025)

פנחס גורט

יצחק ברט

ממונה (בפועל) על ייצוג הכנסת בערכאות ממונה בכיר (ייצוג הכנסת בהליכים אזרחיים)